



جای خالی اشتغال، رکود و تورم در گفت‌وگوی تلویزیونی رئیس‌جمهور

دریافتن اولویت‌های امروز جامعه و دغدغه‌های فراگیر آن کار چندان سختی نیست چنانکه در گفت‌وگو با مردم می‌توان مواردی از جمله اشتغال، رکود، تورم و مسکن را به عنوان دغدغه‌های اصلی آنها دریافت اما این موارد در مصاحبه رئیس‌جمهور یا مطرح نشد و یا چنانکه باید به آنها پرداخته نشد.

دریافتن اولویت‌های امروز جامعه و دغدغه‌های فراگیر آن کار چندان سختی نیست چنانکه در گفت‌وگو با مردم می‌توان مواردی از جمله اشتغال، رکود، تورم و مسکن را به عنوان دغدغه‌های اصلی آنها دریافت اما این موارد در مصاحبه رئیس‌جمهور یا مطرح نشد و یا چنانکه باید به آنها پرداخته نشد.

سخن بی‌واسطه رئیس‌جمهور به عنوان نخستین مقام اجرایی کشور با مردم اتفاقی مبارک و خجسته است. مبارک و خجسته به آن دلیل که مردم در چنین اوقاتی منتظر هستند تا پاسخ پرسش‌های خود را از رئیس‌جمهور بشنوند.

صرفه آنکه در گفت‌وگوی دوشنبه شب آقای روحانی که از رسانه ملی پخش می‌شد او نیز به این موضوع در ابتدای برنامه اشاره کرد. وقتی مجری برنامه در همان آغاز با جملاتی خاص به رئیس‌جمهور گفت: «می‌دانم با تسلطی که به دانش و سخنوری دارید خود را برای گفت‌وگویی خاص آماده کرده‌اید؛ روحانی در مقام پاسخ چنین برآمد که «خاص و غیر خاص را نمی‌دانم. مردم باید ابهاماتشان رفع شود و اگر اینگونه باشد به سؤالات آنها پاسخ داده شود بسیار مفید خواهد بود»؛ و این سخنی کاملاً درست است اما باید دید که در عمل هم این اتفاق افتاده است یا نه؟

جای خالی اولویت‌ها

روزنامه کیهان دست کم در روزهای اخیر چند گزارش پیرامون «دغدغه‌ها و سؤالات» مردم منتشر کرد. در 24 دی ماه «گزارش میدانی کیهان از مطالبات جوانان»؛ «حاشیه نروید! نیاز جوانان اشتغال، مسکن و ازدواج است»؛ «براساس گفت‌وگوی خبرنگار کیهان با برخی جوانان در سطح شهر منتشر شد؛ گزارشی همراه با تصاویر جوانانی که هر کدام به صورت مجزا نیازها و اولویت‌های خود را بر تابلویی نوشته بودند. روز دوشنبه نیز گزارشی با عنوان «13 سؤال از رئیس‌جمهور دولت دوازدهم»؛ به چاپ رسید. مقایسه میان این دغدغه‌ها و اولویت‌ها با آنچه در گفت‌وگوی رئیس‌جمهور مطرح شد نکات قابل توجهی را در بر دارد.

حال پرسش اساسی این است که چگونه باید نیازها و اولویت‌ها یک ملت را در یک برنامه تلویزیونی با وقت محدود از رئیس‌جمهور جویا شد؟ به طور معمول رسانه‌ها در چنین مواقعی راهکارهای گوناگونی برای طرح سؤال‌ها دارند. قطعاً یکی از اساسی‌ترین ویژگی‌ها برای انتخاب و گزینش سؤال فراگیری آن است. یعنی هر چه یک نیاز و دغدغه گسترده بیشتری از مردم را در برگیرد به همان نسبت از اولویت بیشتری برخوردار می‌شود. بعضی از نیازها به آن اندازه در جامعه ملموس هستند و یا مورد توجه و تأکید مردم و رسانه‌ها قرار گرفته‌اند که هر عقل سلیمی به اولویت آنها رای می‌دهد؛ از قبیل بیکاری.

یکی دیگر از شیوه‌های رسیدن رسانه‌ها به اولویت‌های فراگیر جامعه ارجاع به گزارش‌های میدانی یا نتایج نظرسنجی است. همچنین توجه به نظرات کارشناسان و رسانه‌های منتقد از دیگر روش‌های دست‌یابی به پرسش‌های اصلی مردم است.

سازوکار طراحی سؤال‌های مصاحبه

حال باید پرسید که ساز و کار رسانه ملی برای طراحی پرسش‌های برنامه‌ای تا این اندازه مهم چگونه است؟ آیا این سؤال‌ها از دفتر ریاست جمهوری یا مراکز دولتی تعیین می‌شود؟ یا گروهی از دبیران و دست‌اندرکاران خبر در سیما (به واسطه ارتباط هر روزه با نظرات مردم، روزنامه و خبرگزاری‌ها و کارشناسان) تهیه این سؤال‌ها را بر عهده دارند؟ و یا اینکه مجری برنامه در طرح سؤال‌ها نقش دارد؟

دولت تدبیر و امید و طیف موسوم به اصلاح‌طلب همواره با شعارهایی نظیر آزادی و استقلال رسانه خود را به مردم نمایانده‌اند اما در عمل آیا این چنین است؟! برخی چهره‌های نزدیک به دولت برای مصاحبه 16 بهمن 1392 خواستار چینش مجری‌ها و سؤالات توسط خود دولت به سیاق گفت‌وگوی تلویزیونی پیشین رئیس‌جمهوری بودند. با این وجود مسئولان صداوسیما بر لزوم آزاد بودن سؤالات از رئیس‌جمهوری تأکید کردند. همین موضوع به تأخیر در پخش این مصاحبه انجامید.

تفاوت شعار تا عمل

روز بعد مخالفت ریاست و جمهوری با مجری برنامه گفت و گو؛ وگوی تلویزیونی روحانی علت تاخیر و عدم پخش مصاحبه زنده رئیس و جمهوری اعلام شد. کار به آنجا کشیده می شود که رئیس وقت صدا و سیما به شورای نظارت بر این سازمان نامه و ای می نویسد و تقاضا می کند تا این شورا در مورد انتخاب مجری توسط روسای محترم قوا، و امتناع از پذیرش وظیفه قانونی و حرفه ای رسانه ملی اظهار نظر نماید.

جالب آنکه روزنامه های طیف موسوم به اصلاح طلب روز بعد از آن مصاحبه آتش یکپارچه خود را به جانب رسانه ملی با این بهانه آغاز می کنند. آیا این با اصل آزادی رسانه و استقلال مورد ادعای ایشان مطابقت دارد؟ یا اینکه آزادی و استقلال رسانه نسبت به خواسته های یک حزب خاص تعریف می شود؟! و نکته دیگر آنکه تاکید و اصرار دفتر رئیس و جمهور برای تعیین مجری برنامه مصاحبه باعث شد که این گمان در ذهن ها شکل گیرد که آیا او در طرح سؤال ها دخیل است؟ این نکته فارغ از چگونگی و زمان پرسیدن سؤال ها توسط مجری است. یعنی حتی اگر یک مجری در طرح سؤال ها نیز دخیل نباشد اما باز هم می تواند با چگونگی پرسیدن سؤال ها و زمان طرح آنها در برنامه و به میزان بسیار زیادی اثرگذار باشد که در ادامه به نمونه ای از آن در مصاحبه دو شب قبل رئیس و جمهور اشاره خواهیم کرد.

بیکاری در وقت های اضافه!

پیش از این به اولویت ها در طرح سؤال ها و اشاره کردیم. مسایلی از قبیل بیکاری، رکودی که گریبانگیر واحدهای تولیدی است و یا تورمی که احساس آن در بطن جامعه با رویت آن در سایت های آماری دولت متفاوت است. چیزی به پایان سال نمانده و بخش عمده سال 96 سپری شده است. قرار بود دولت چیزی قریب به یک میلیون شغل در سال ایجاد کند.

با توجه به اینکه موضوع بیکاری از اصلی ترین معضلات جامعه است انتظار می رفت در گفت و گویی که به قول رئیس و محترم جمهور رفع کننده ابهامات و پاسخ دهنده به سؤال های مردم باشد، در شمار نخستین پرسش های برنامه قرار گیرد که زمانی مقتضی برای پاسخ به آن موجود باشد و البته مجری زبان گویای مردم باشد و از وعده های رئیس و دولت به آنها جویا شود. نه اینکه در پایان برنامه به آن اشاره ای کند. اشاره ای که باعث می شود تا هم برنامه خالی از طرح موضع اشتغال نباشد و هم زمان برای آن به قدر کافی وجود نداشته باشد. چنانکه در فرصت انتهای برنامه رئیس و جمهور تنها به تصریح 18 در لایحه بودجه برای اشتغال اشاره می کند. اما آیا این برنامه جای آن نبود تا از رئیس و قوه و مجریه در باره وعده ایجاد قریب به یک میلیون شغل در سال پرسش شود؟!

سؤال های بی و خاصیت

نمونه ای که در بالا اشاره شد در مورد زمان طرح سؤال بود اما درباره نمونه ای برای چگونگی طرح سؤال به موضوع مسکن باید اشاره کرد. مجری برنامه پیرامون مسکن از رئیس و جمهور می گوید که طرح شما پیوست فرهنگی ندارد! آیا این سؤالی است که انتظار می رود تا مجری چنین برنامه ای بپرسد؟ یا اینکه سؤال مردم این است که پس از گذشت قریب به پنج سال باید از رئیس و جمهور پرسید در طول این سال ها دولت تدبیر و امید چه کاری برای مسکن مردم کرده است؟

نکته عجیب تر آنکه رئیس و جمهور در عرصه ای که سؤال بی و خاصیت مجری ایجاد کرده تاخت و تاز به کارنامه مسکن دولت های قبل را پی می گیرد و در بخشی از آن می گوید: «اینکه یک قوطی درست کنیم به نام مسکن اینکه نمی شود مسکن!» در این نقطه گفت و گو اگر انفعال گریبانگیر مجری نباشد حتما می پرسد: بسیار خوب جناب رئیس و جمهور؛ شما که ساخته های قبلی ها را «قوطی» می نامید حتما بهتر از آنها را ساخته اید گزارشی از آنها به مردم ارائه دهید!

تحریف یک مجری در روز روشن!

شروع برنامه مصاحبه رئیس و جمهور را به یاد بیاورید. یک روزنامه حامی دولت دیروز مدعی شده بود که مجری گفت و گو رئیس و جمهور از منتقدین دولت است! حال آنکه دولت نشان داده که در برنامه ای که خود مجری آن را انتخاب نکرد حضور نمی یابد.

نکته دیگر که باید یادآور شد این است که شاید این دست رسانه ها فراموش کرده اند که «رشدی پور» مجری متینگ های انتخاباتی دولت تدبیر و امید بوده است! البته اینکه وی از آقای روحانی حمایت کرده محل ایراد نیست بلکه نمایاندن او به عنوان منتقد دولت کاری دور از اخلاق رسانه ای و صداقت حرفه ای است.

در باب انتقاد زنجیره ای ها

حال و هوای روزنامه های زنجیره ای دیروز قابل تامل بود. این روزنامه نیز با مشی منتقدانه به سراغ

مصاحبه رئیس‌جمهور رفته بودند. اما این مشی و هدف طیف موسوم به اصلاح‌طلب از جنس منتقدان واقعی دولت نبود. دلیل این تفاوت در نگاهی گذرا به صفحات نخست این روزنامه‌ها پس از هر سخنرانی یا مصاحبه روحانی مشخص می‌شود.

مرور رفتارهای طیف روزنامه‌های زنجیره‌ای گویای آن است که از رئیس‌جمهور انتظار گفت‌وگویی جنجالی داشتند و انتقاد رسانه‌هایی که همواره موضوع معیشت مردم، اقتصاد جامعه و سربلندی و احقاق حق ایران در جوامع بین‌المللی را مطرح کرده‌اند متفاوت است.